

H İkame Vekâlet

*Araş. Gör. Levent BÖRÜ**

*Araş. Gör. Şafak PARLAK***

GİRİŞ

25.12.2008 tarihli Türk Borçlar Kanunu Tasarısı 11.01.2011 tarihinde 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu olarak 27836 sayılı Resmi Gazetede yayımlanması ile kanunlaşmıştır. 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu 01.08.2012 tarihinde yürürlüğe girecektir. Bu sebeple inceleme konumuz olan “ikame vekâlet (Ersatzauftrag)” ile ilgili 6098 sayılı yeni Türk Borçlar Kanunu’nda yer alan düzenlemeler, 818 sayılı eski Türk Borçlar Kanunu ile birlikte metinde belirtilecektir.

818 sayılı eski Türk Borçlar Kanunu madde 390/III (6098 sayılı yeni Türk Borçlar Kanunu madde 506/I) gereğince, vekil, kural olarak sözleşme konusu işi bizzat kendisi ifa etmek zorundadır. Kanun koyucu, bu durumu vekâlet sözleşmesine egemen olan güven ilişkisi sebebiyle, 818 sayılı Türk Borçlar Kanunu madde 67’de (6098 sayılı yeni Türk Borçlar Kanunu madde 83) öngörülen genel kuraldan ayırmıştır¹.

818 sayılı eski Türk Borçlar Kanunu madde 390/III (6098 sayılı yeni Türk Borçlar Kanunu madde 506/I) hükmü, yukarıdaki kuralın istisnası olarak, aşağıdaki üç halde, vekile üstlendiği iş görme edimini başkasına yaptırma imkânı vermektedir:

1-) *Müvekkilin vekilin başkasına tevkil etmesine açıkça veya zımnen rıza göstermesi*: Müvekkilin, işin başkasına gördürülmesi için açık veya örtülü rıza

³⁴ Hakem denetiminden geçmiştir.

* Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Medenî Usûl ve İcra-İflâs Hukuku Anabilim Dalı.

** Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi, Medenî Hukuk Anabilim Dalı.

¹ Aral, Fahrettin: Borçlar Hukuku Özel Borç İlişkileri, 7.Bası, Ankara 2008, s. 407; Yavuz, Cevdet: Türk Borçlar Hukuku Özel Hükümler, 7.Bası, İstanbul 2007, s. 643; Gümüş, Mustafa Alper: Borçlar Hukuku Özel Hükümler, Cilt II, İstanbul 2010, s.282; Zevkililer, Aydın/ Gökyayla, Emre K.: Borçlar Hukuku Özel Borç İlişkileri, 11. Bası, Ankara 2010, s.493.

göstermesidir. Müvekkil bu rızayı vekâlet sözleşmesi akdedilirken başlangıçta açık bir şekilde verebileceği gibi, sonradan da açık veya örtülü olarak da verebilir².

Vekilin işin yapılmasına yetkili kılınması tek taraflı ve varması gerekli bir irade beyanıyla gerçekleşir. Bu irade beyanı açık veya zımni olabilir. İşin mahiyetine göre başkasını tevkilin hesaba katılması gerekiyorsa, başkasını tevkile zımnen razı olduğunu kabul etmesi gerekir³.

2-) *Vekilin başkasını tevkile örf (veya teamül) gereğince yetkili olması*: 818 sayılı eski Türk Borçlar Kanunu madde 390/III (6098 sayılı yeni Türk Borçlar Kanunu madde 506/I)'de getirilen ikinci istisna, mevcut örf ve adet (teamül) gereği, vekilin başkasını tevkile yetkili sayıldığı durumlardır. Bu anlamda bir örf veya adet (teamül) bulunduğu takdirde, müvekkilin rızasının olup olmadığına bakılmaksızın, vekilin işi başkasına gördürebileceği kabul edilir⁴.

- 2 Aral s.407; Yavuz s. 643-644; Zevkliler/Gökyayla s.493-494; Gümüş s. 282; Hukukumuzda, bu rızanın avukatlar bakımından ne şekilde verileceği Avukatlık Kanunu madde 171/II'de açıkça düzenlenmiştir. Bu hükme göre, avukat, üzerine aldığı işi kanun hükümleri ve yazılı sözleşme şartlarına göre sonuna kadar takip eder. Verilen vekâletnamede avukat başkasını tevkile yetkili kılınmış ise, yazılı sözleşmede aksine hüküm bulunmadıkça, işi başka bir avukat ile birlikte veya başka bir avukata vererek takip ettirebilir. Vekâletnamede, bunun düzenlendiği tarihten sonra açılacak dava ve işlerde vekâlete ve başkasını tevkile genel şekilde yetki verilmişse, avukat bu tarihten sonraki dava ve işlerde müvekkilinden ayrıca vekâlet almaya lüzum olmaksızın, işi başka bir avukatla birlikte veya başka bir avukata vererek takip ettirebilir.
- 3 Esener, Turhan: Mukayeseli ve Hususiyle Türk- İsviçre Borçlar Hukuku Bakımından Sâlahiyete Müstenit Temsil, Ankara 1961, s. 90; Tandoğan, Haluk : Borçlar Hukuku Özel Borç İlişkileri, Cilt II, 1989 Yılı Dördüncü Tıpkı Basım'dan Beşinci Baskı, İstanbul 2010, s. 457; Akipek, Şebnem: Alt Vekâlet, Ankara 2003, s. 110.
- 4 Zevkliler/Gökyayla s.495; Aral s.407 vd; Gümüş s. 285; Vekâlet sözleşmesine konu bir işin görülmesi, kişinin belli bir ruhsat sahibi olmasını gerektiriyorsa, örf gereği olsa bile, o iş ancak ruhsat sahibi bir üçüncü kişiye yaptırılabilir. Avukatlık Kanunu, Türk Borçlar Kanunu'nun aksine, avukatın tevkil imkânını bu konuda vekâletnamesinde yetki verilmiş olması hali ile sınırlamıştır. Bu yüzden, örneğin birden fazla avukatın ortak çalıştığı bir büroda, bu avukatlardan birine iş verilmesi, aksi açıkça belirtilmedikçe diğer ortakların da gerektiğinde o işle uğraşmaya teamül gereği yetkili olduğuna kabule imkân tanımaz. Zira Avukatlık Kanunu'nun 171/II maddesi, Türk Borçlar Kanunu madde 390/II'ün aksine örf gereğince tevkile yetkili olma durumunu düzenlememiştir (Sungurtekin Özkan, Meral: Avukatlık Hukuku, İzmir 2006, s. 195); Bir görüşe göre ise, birden fazla avukat aynı büroda ortak çalışıyorlarsa, büroda bunlardan birine bir iş tevdi edilirse, aksi açıkça belirtilmedikçe, diğer ortakların da gerektiğinde o işle uğraşmaya teamül icabı yetkisi olduğu kabul edilmelidir, bkz Fellmann, Walter: Berner Kommentar zum Schweizerischen Privatrecht, Band IV, Der einfache Auftrag, Bern 1992, s.382 vd; Kanaatimizce, birden fazla avukatın aynı büroda çalışması durumunda bu avukatlardan birine iş verilmesi ile diğer ortakların da o işle teamül gereği uğraşmaya yetkili sayılmaması gerekir. Çünkü, bir avukata dava takibi için verilen

3-) *Vekilin başkasını tevkile halin gereklerine göre mecbur olması*: 818 sayılı eski BK m. 390/III (6098 sayılı yeni Türk Borçlar Kanunu madde 506/I) de düzenlenen sonuncu durum, ilk iki durumdan farklı olarak bir zorunluluğa işaret etmektedir ve bu durum gerçekleştiği takdirde vekil zorunlu olarak işi üçüncü bir kişiye gördürecektir. Bu durumun gerçekleşmesi için, vekilin kendisinden ya da dışarıdan kaynaklanan bir nedenle işi göremeyecek durumda olması veya işi görmesinin imkânsız olması gerekir⁵.

Belirtilen bu durumlarda, vekilin işi başkasına gördürmesi ise çeşitli şekillerde karşımıza çıkabilir. Vekil; vekâletin konusuna giren bazı işlerin ifasını yardımcı şahsa bırakabilir, ikame vekil atayabilir veya vekâlet sözleşmesinden kaynaklanan işin görülmesini alt vekile tevdi edebilir. Çalışmamızın konusunu ikame vekâlet oluşturduğu için, aşağıda bu konu incelenecektir.

A- İKAME VEKÂLET KAVRAMI

İkame terimi, sözlük anlamından hareket edildiğinde, “*yerine koyma, yerine kullanma, yerine geçme*” anlamına gelir⁶. Geniş anlamda ise ikame, vekilin iş görme borcunu kendisi yerine getirmeyip, bir üçüncü kişiyi tevkil ettiği durumlar için kullanılabilir⁷.

İkame vekâlet kavramının anlamı konusunda doktrinde görüş birliği bulunmamaktadır⁸. Doktrindeki bir görüşe göre⁹, asıl vekilin, müvekkil adına yaptığı

vekâletnamede yalnızca o avukatın ismi yazılıdır. Zira, vekil aracılığı ile takip edilen davalarda, geçerli bir vekâletname bulunması ve bunun mahkemeye verilmesi dava şartıdır. Bu nedenle mahkeme, vekilin vekâletnamesinin bulunup bulunmadığını kendiliğinden araştırır (Kuru, Baki/Arslan, Ramazan/Yılmaz, Ejder: Medenî Usûl Hukuku Ders Kitabı, 21.Bası, Ankara 2010, s. 264-265).

⁵ Akipek s.112.

⁶ Yılmaz, Ejder: Hukuk Sözlüğü, 9.Bası, Ankara 2005, s. 533.

⁷ Akipek s. 129.

⁸ Aral s. 408-409.

⁹ Tandoğan s. 461; Yavuz s. 645; Akipek s. 121; Zevkliler/Gökyayla s.495; Oser, Hugo / Schöenberger, Wilhelm : Zürcher Kommentar, Kommentar zum Schweizerischen Zivilgesetzbuch, Das Obligationrecht, 2.Teil (Halbband), 2.Auflage, Zürich 1936, s.1487; “Temsil yetkisi vekâlet sözleşmesinden doğabileceği gibi, temsil olunan kimse, temsil yetkisi ile birlikte temsilciye bir başkasını tevkil yetkisi de vermiş olabilir. Bu durumda, ikinci temsilci, birinci temsilcinin temsilcisi olmayıp temsil olunan kimsenin temsilcisidir ve bu nitelikte yaptığı işlemlerin hüküm ve sonuçları temsil olunanı bağlar. İkinci temsilcinin temsil yetkisi, temsil olunan birinci temsilciye verdiği tevkil yetkisine dayanır. Bunun gibi vekilin, doğru- dan doğruya bir sözleşme ilişkisi meydana getirebilmesi olanaksız değildir” HGK 13.2.1974, 524/103 (Özkaya, Eraslan : Vekalet Sözleşmesi ve Kötüye Kullanılması, 2.Bası, Ankara 2003, s. 476). Aynı yönde karar için bkz HGK 13.2.1974, 973-523/102 (Özkaya s. 479).

bir sözleşme ile vekâlet sözleşmesinden doğan borçların ifasını üçüncü bir kişiye bırakması ikame vekâlet olarak adlandırılır.

Buna karşılık doktrindeki diğer bir görüşe göre¹⁰, asıl vekilin sözleşmeye uygun davranmaması ya da herhangi bir sebeple sözleşmeyi hiç veya belli bir süre içinde ifa etmemesi halinde ikame vekâlet ortaya çıkar. Bu görüşe göre ikame vekâlet, bir anlamda geciktirici şarta bağlı olarak doğabilir veya doğmayabilir. *Akipek*'e göre¹¹, bu görüşteki geciktirici şart, asıl vekil tarafından vekâlet sözleşmesinin gereklerinin yerine getirilmemesi halidir. Buna göre; asıl vekil yüklendiği iş görme borcunu zamanında yerine getirecek olursa, geciktirici şart gerçekleşmediği için, ikame vekâlet de hiç doğmayacaktır. Ancak asıl vekilin vekâlet sözleşmesini hiç kabul etmemesi ya da sözleşme gereği yükümlendiği işi görmemesi durumunda, vekâlet sözleşmesinin gerekleri yerine getirilmiş olacağı için geciktirici şart gerçekleşecek ve ikame vekâlet canlanacaktır. Bu anlamda, ona göre, açıklanan görüş uyarınca ikame vekilin geciktirici şarta bağlı olarak atanmış olduğu belirtilebilir.

Kanaatimizce, ikame vekâlet kavramını açıklayan ilk görüşün benimsenmesi yerinde olur. Diğer bir deyişle, ikame vekâletin, vekilin kendi yerine başka birisini koymasının bir türü olarak anlaşılması gereklidir. Zira, ikame vekâlet, vekilin iş görme borcunun başka bir kişiye gördürülmesinin bir türü niteliğindedir. Bu sebeple ikame vekâletin mutlaka geciktirici şarta bağlı olarak yapılması söz konusu değildir.

B- İKAME VEKÂLET KAVRAMININ BENZER KAVRAMLARDAN AYIRDEDİLMESİ

I- İKAME VEKÂLET – ALT VEKÂLET

Gerek ikame vekâlet gerekse de alt vekâlet, vekilin iş görme edimini başkasına gördürme türlerindendir. Ancak, bu iki kavram, aynı amaca hizmet etseler de, birbirlerinden çok farklı kavramlardır ve sonuçları bakımından da aralarında önemli farklılıklar bulunmaktadır¹².

¹⁰ Fellmann s.520 vd.

¹¹ *Akipek* s. 122.

¹² *Akipek* s. 121; *Zevkililer/Gökyayla* s.495; İsviçre hukukunda, 'Substitution (Übertragung des Auftrags)' terimi, yani "vekâletin devri", doktrinde genellikle ikame vekâletin yanı sıra alt vekâleti kapsayacak şekilde kullanılmaktadır. Buna karşılık teknik anlamıyla alt vekâlet ile ikame vekâleti birbirinden ayırt etmek amacıyla, İsviçreli hukukçular alt vekâlet için 'Unterauftrag', ikame vekâlet için ise 'Ersatzauftrag' terimlerini tercih etmişlerdir (*Fellmann* s.516 vd; *Oser/Schönenberger* s.1484 vd; *Honsell, Heinrich/ Vogt, Nedim Peter*: *Basler Kommentar zum Schweizerischen Privatrecht, Obligationenrecht I*, Art. 1-529, 3.Auflage,

Alt vekâlet, vekilin kendi adına ve hesabına yaptığı tamamen bağımsız bir sözleşmedir. Dolayısıyla alt vekâlet durumunda asıl vekâlet sözleşmesinin yanında, ondan tamamen bağımsız ve tarafları farklı ikinci bir sözleşme yer alır ve bu sözleşme de bir vekâlet sözleşmesi niteliğindedir. Alt vekâlet ilişkisinde, alt vekil ile müvekkil arasında herhangi bir sözleşme ilişkisinin kurulması söz konusu değildir¹³. Diğer bir deyişle, alt vekâlette müvekkil ile alt vekil arasında herhangi bir hukuki ilişki doğmaz. Bu sebeple alt vekil, kural olarak yaptığı işler ve harcamalar için doğrudan müvekkile değil, ancak asıl vekile başvurma olanağına sahiptir¹⁴.

İkame vekâleti, alt vekâletten ayıran en önemli özellik, asıl vekilin kendi adına ve hesabına bir sözleşme yapmamasıdır. Yani, ikame vekâlet, vekil ile üçüncü kişi arasında akdedilir. Ancak vekil bu sözleşmeyi ne kendi adına ne de kendi hesabına yapar¹⁵. Bu sebeple, vekil ile ikame vekil arasında hiçbir şekilde bir vekâlet ilişkisi doğmaz ve bir vekâlet sözleşmesi kurulmaz¹⁶. Dolayısıyla, ikame vekâlette, hukuki ilişki ikame vekil ile müvekkil arasında olduğundan, ikame vekil müvekkile karşı doğrudan talep imkânına sahip olacaktır¹⁷.

Ancak hemen şunu belirtmek isteriz ki, her ne kadar alt vekâlet ile ikame vekâlet arasında önemli farklılıklar bulunsa da, tüm somut olaylar bakımından anılan iki kavramı birbirinden ayırt etmek her zaman kolay olmayabilir. Somut olayda alt vekâlet mi, yoksa ikame vekâlet mi olduğunu belirleyebilmek için, tüm özellikler ve olgular dikkatlice değerlendirilmelidir. Somut olayın niteliğinin belirlenememesi durumunda, doktrinde, alt vekâletin varlığının fiili bir karine olarak kabul edilmesi gerektiği belirtilmiştir¹⁸.

Ayrıca şu hususa dikkat edilmelidir ki, ikame vekâletin gerçekleşebilmesi için, asıl vekile müvekkil tarafından temsil yetkisinin verilmiş olması veya bu

Basel-Genf-München 2003, s.2176 vd; **Bruno, von Büren**: Schweizerisches Obligationenrecht, Zürich 1972, s.131-132; **Jaussi, Nelli**: Die Auftragssubstitution Nach Schweizerischem Obligationenrecht, Zürich 1926, s.20; **Akipek** s. 129; Aynı şekilde Tandoğan da bu iki kavramı ayırt etmek için, "ikame vekâlet"- "alt vekâlet" terimlerine yer vermiştir, bkz **Tandoğan** s. 461-462.

¹³ **Erlüle, Fulya**: "Alt Vekalet", Prof. Dr. Selahattin Sulhi Tekinay'ın Hatırasına Armağan, İstanbul 1999, s.259-270, s. 261; **Akipek** s. 129; **Zevkliler/Gökyayla** s.495.

¹⁴ **Akipek** s. 129; **Karahasan, M. Reşit**: İnşaat, İmar, İhale Hukuku, Doktrin, Yargıtay-Danıştay-Sayıştay Kararları, İlgili Mevzuat, İstanbul 1997, s. 1022.

¹⁵ **Oser/Schönenberger** s. 1487, **Akipek** s. 123.

¹⁶ **Erlüle** s. 261; **Akıncı, Şahin**: Vekâlet Sözleşmesinin Sona Ermesi, Konya 2004, s. 41; **Yavuz** s. 645; **Honsell/Vogt** s. 2177-2178.

¹⁷ **Akipek** s. 129.

¹⁸ **Tandoğan** s. 462; **Karahasan** s. 1022; **Erlüle** s. 261; **Akipek** s. 130; **Esener** s.92; **Zevkliler/Gökyayla** s.495.

yetki ikame vekâlet sözleşmesi yapılmadan önce verilmese bile, müvekkilin işleme sonradan icazet vermesi gerekir. Aksi takdirde müvekkil ile ikame vekil arasında bir sözleşme ilişkisi doğmayacaktır. Bu durumun, 818 sayılı eski Türk Borçlar Kanunu madde 390/ III (6098 sayılı yeni Türk Borçlar Kanunu madde 506/I) 'de yer alan, vekilin işi kendisinin yapma borcunun istisnaları bakımından değerlendirilmesinde, ikame vekâletin tam olarak gerçekleşebilmesinin ancak ilk istisnai durumun mevcut olması ile ortaya çıkabileceği görülür. Buna karşılık aynı görüşte olduğumuz *Akipek*'e göre, diğer iki istisnai hal olan örf (veya teamül) gereği vekilin başkasını tevkile yetkili olması veya vekilin başkasını tevkile halin gereklerine göre mecbur kalması durumları ortaya çıksa bile, ikame vekâletin müvekkil ile ikame vekil arasında hüküm ifade edebilmesi için müvekkilin bu sözleşmeye icazet vermesi zorunludur. Aksi takdirde yapılmış olan ikame vekâlet, 818 sayılı eski Türk Borçlar Kanunu madde 390/III (6098 sayılı yeni Türk Borçlar Kanunu madde 506/I) anlamında caiz olsa bile, müvekkil ile ikame vekil arasında bir vekâlet sözleşmesi kurulmayacaktır¹⁹. Oysa alt vekâlet sözleşmesinde böyle bir sorun bulunmamaktadır. 818 sayılı eski Türk Borçlar Kanunu madde 390/III (6098 sayılı yeni Türk Borçlar Kanunu madde 506/I)'de yer alan istisnai durumlardan birinin mevcudiyeti halinde, asıl vekilin alt vekâlet sözleşmesini yapması ile caiz olan alt vekâlet ortaya çıkar²⁰.

Öte yandan, ikame vekâlette, vekilin işi başkasına gördürmesine imkân veren bu iki istisnai durumdan biri gerçekleştiği halde; müvekkilin asıl vekil tarafından işin niteliğine uygun olarak sözleşme yapılmış ve işi görebilecek yetenek ve kapasitede bir üçüncü kişi ikame vekil sıfatıyla tayin edilmiş olduğu halde, geçerli herhangi bir gerekçesi olmaksızın bu işleme icazet vermemesi Türk Medeni Kanunu madde 2 anlamında hakkın kötüye kullanılması teşkil edebilir²¹.

II- İKAME VEKÂLET – YARDIMCI KİŞİ

İkame vekil de aslında, vekilin vekâlet sözleşmesinden kaynaklanan borçların veya bir borcun ifasını kendisine bıraktığı bir yardımcı kişidir. Dolayısıyla yardımcı kişi kavramı geniş olarak değerlendirildiğinde ikame vekil bir yardımcı kişi niteliğini taşır. Ancak 818 sayılı eski Türk Borçlar Kanunu madde

¹⁹ *Akipek* s. 130; Tandoğan s. 462.

²⁰ *Akipek* s. 130.

²¹ *Akipek*'e göre, müvekkilin, ikame vekâlet sözleşmesine icazet vermemesinin hakkın kötüye kullanılmasını teşkil ettiği durumlarda, asıl vekilin sorumluluğu da caiz olan ikame vekâlet hükümleri çerçevesinde belirlenmeli ve hafifletilmiş sorumluluk esasına göre asıl vekil, ikame vekâlet sözleşmesi ile ikame vekilin fiillerinden sorumlu olmalıdır, bkz *Akipek* s. 120 dpn. 157; Bu konu hakkında bkz Akyol, Şener: Dürüstlük Kuralı ve Hakkın Kötüye Kullanılması, 2.Bası, İstanbul 2006.

100 (6098 sayılı yeni Türk Borçlar Kanunu madde 116) anlamındaki yardımcı kişiden farklı olarak, bu kişiler nitelikli yardımcılarıdır²².

Vekâlet sözleşmesinde vekilin yardımcı kişiden yararlanması mümkündür. Vekilin yararlandığı tüm yardımcı kişiler ikame vekil veya alt vekil sıfatını taşımayacaktır. Hatta vekil, 818 sayılı eski Türk Borçlar Kanunu madde 390/III (6098 sayılı yeni Türk Borçlar Kanunu madde 506/I)'de öngörülen üç durumdan biri gerçekleşmese bile yardımcı kişiden yararlanabilir²³.

Vekilin, vekâlet sözleşmesinden kaynaklanan edimlerini ifa eden kişilerin ikame vekil mi, yoksa yardımcı kişi mi olarak nitelendirildiğinin belirlenmesi, özellikle vekilin sorumluluğunun kapsamı bakımından önemlidir. Vekil, ikame vekil sebebiyle, daha önceden de vurgulandığı üzere, 818 sayılı eski Türk Borçlar Kanunu madde 391 (6098 sayılı yeni Türk Borçlar Kanunu madde 507) hükümleri uyarınca sorumluluk taşır ve bu sorumluluk yardımcı kişinin fiilleri sebebiyle sorumluluk ile karşılaştırıldığında, hafifletilmiş bir sorumluluktur. Zira, vekil, ikame vekil sıfatını taşımayan yardımcı kişiler nedeniyle, 818 sayılı eski Türk Borçlar Kanunu madde 100 (6098 sayılı yeni Türk Borçlar Kanunu madde 116) çerçevesinde sorumlu olacaktır²⁴.

Doktrinde²⁵, vekilin, vekâlet sözleşmesinden kaynaklanan edimlerini ifa eden üçüncü kişilerin ikame vekil mi, yoksa yardımcı kişi mi olarak nitelendirildiğinin belirlenmesinde tereddüte düşüldüğü takdirde, üçüncü kişinin yardımcı kişi olarak nitelendirilmesi gerektiği belirtilmiştir. Kanaatimizce de bu konu hakkında tereddüte düşüldüğü takdirde, üçüncü kişinin yardımcı kişi olarak nitelenmesi tercih edilmelidir. Çünkü, vekilin yardımcı kişi nedeniyle sorumluluğu daha ağırdır ve vekâlet sözleşmesinde kural olarak iş görme ediminin bizzat vekil tarafından yerine getirilmesi gerekir. İş görme edimini bizzat yerine getirmeyerek, bunu üçüncü bir kişiye yaptıran vekil karşısında, müvekkil korunmalıdır. Vekilin 818 sayılı eski Türk Borçlar Kanunu madde 100 (6098 sayılı yeni Türk Borçlar Kanunu madde 116) gereğince sorumlu olması da müvekkil bakımından bu korumayı sağlayacaktır²⁶.

C- İKAME VEKÂLET SÖZLEŞMESİNİN KURULMASI

İkame vekâlet sözleşmesi vekil ile üçüncü kişi arasında akdedilir. Ancak vekil bu sözleşmeyi ne kendi adına ne de kendi hesabına yapar. Bu sebeple vekil

²² Akipek s. 143; Tandoğan s. 465 vd; Jaussi s.5.

²³ Akipek s. 143.

²⁴ Akipek s. 145.

²⁵ Akipek s. 145; Tandoğan s. 460 vd.

²⁶ Akipek s. 145.

ile ikame vekil arasında hiçbir şekilde bir vekâlet ilişkisi doğmaz ve bir vekâlet sözleşmesi kurulmaz²⁷. İkame vekâlet ile, asıl vekil, vekâlet sözleşmesi gereği yüklendiği işin görülmesi yükümlülüğünü, başka bir kişiye devretmektedir. Ancak burada dikkat edilmesi gereken husus, ikame vekâlet sözleşmesi ile müvekkil ve ikame vekil arasında bir vekâlet ilişkisi kurulmaktadır²⁸.

Müvekkil ile ikame vekil arasındaki vekâlet sözleşmesinin oluşabilmesi için, asıl vekilin akdettiği ikame vekâlet sözleşmesinin geçerli bir şekilde akdedilmiş olması gerekir. Zira bunun için de asıl vekilin, müvekkil adına ve hesabına bir sözleşme yaparak, kendi iş görme borcunu başkasına devretmeye yetkili olmasına bağlıdır²⁹.

İkame vekâlet sözleşmesinin kurulabilmesi için, müvekkil asıl vekile önceden yetki verebileceği gibi, önceden yetki verilmeyen durumlarda asıl vekilin akdetmiş olduğu sözleşmeye icazet vermek yoluyla da, bu sözleşmenin geçerli bir şekilde kurulmasını sağlayabilir³⁰. Ayrıca burada şu hususu belirtmek isteriz ki, ikame vekâlet sözleşmesini akdeden asıl vekil, müvekkilin bu anlamda temsilcisi olarak hareket etmektedir. Dolayısıyla taraflar arasındaki bu ilişkiye, temsile³¹ (doğrudan doğruya temsil) ilişkin hükümlerin uygulanması söz konusu olacaktır³².

27 Oser/Schönenberger s.1487; Erlüle s.261; Akipek s. 123; Akıncı s. 41.

28 Akipek s. 123; Akıncı s. 41; Erlüle s. 261; Von Tuhr, Andreas : (Çev: Cevat Edege) Borçlar Hukukunun Umumi Kısım, Cilt I-II, Ankara 1983, s. 337.

29 Tandoğan s.461; Erlüle s. 261; Akipek s. 123.

30 Karahasan s. 1022; Tandoğan s. 462.

31 Temsil, bir hukuki muameleyi bir şahsın başka bir şahıs nam ve hesabına yapması ve muamelelerin hukuki sonuçlarının bu şahıs üzerinde doğmasını sağlamasıdır. Temsil doğrudan doğruya ve dolaylı temsil olmak üzere iki türe ayrılır. Temsilcinin sahip olduğu temsil yetkisine dayanarak, temsil olunanın adına ve hesabına işlem yapılması durumunda doğrudan doğruya temsil; işlemin temsilci adına fakat temsil olunan hesabına yapılması durumunda ise dolaylı temsil söz konusu olur. Doğrudan doğruya temsilin en önemli özelliği, işlemin yapıldığı anda temsil olunan bakımından hüküm ifade etmesidir. Buna karşılık dolaylı temsilde, temsilci ile temsil olunan arasında ikinci bir işlemin gerçekleşmesi gerekir. Çünkü, temsilci kendi adına hareket ettiği için, yapılan işlemde kaynaklanan hak ve borçlar önce onun hukuk alanında sonuç doğacak ve ikinci bir işlemle temsil olunana devir veya nakledilecektir, bkz bu konu hakkında Akyol, Şener: Türk Medeni Hukukunda Temsil, İstanbul 2009, s.3 vd; Kılıçoğlu, Ahmet: Borçlar Hukuku Genel Hükümler, 13. Bası, Ankara 2010, s.185 vd; Eren, Fikret: Borçlar Hukuku Genel Hükümler, 10. Bası, İstanbul 2008, s.383 vd; Oğuzman, M.Kemal/Öz, Turgut : Borçlar Hukuku Genel Hükümler, 4.Bası, İstanbul 2005, s. 163 vd; Tunçomağ, Kenan : Borçlar Hukuku Genel Cilt I, İstanbul 1969 s. 248 vd; Yavuz, Cevdet: Türk-İsviçre ve Fransız Medeni Hukuklarında Dolaylı Temsil, İstanbul 1983, s. 1 vd.

32 Esener s. 11, 89 vd; "Burada söz konusu olan doğrudan doğruya temsildir. Aksi halde ikame vekâlet önce asıl vekil ile ikame vekil arasında hüküm doğuracak ve asıl vekilin ikinci bir işlemle bu sözleşmeden doğan hak ve borçları müvekkile devretmesi veya nakletmesi gerekecektir"(Akipek s. 124).

Müvekkilin, vekile ikame vekâlet sözleşmesi akdetme konusunda bir yetki vermiş olması gerekir³³. Müvekkil bu yetkiyi, ya asıl vekil ile aralarındaki vekâlet sözleşmesi kapsamında verir ya sonradan ayrıca tek taraflı bir irade beyanı ile verir³⁴.

Asıl vekil, ikame vekâlet sözleşmesini yaparken, müvekkil tarafından kendisine verilen temsil yetkisinin sınırları içinde hareket ettiği takdirde, yetkili temsil gerçekleşecek, bunun sonucunda ikame vekâlet de, ikame vekil ile müvekkil arasında hüküm ifade edecektir. Buna karşılık, asıl vekilin kendisine verilen yetkinin sınırlarını aşması veya kendisine yetki verilmediği hallerde, ikame vekâlet sözleşmesi yapması durumunda, yetkisiz temsil³⁵ ortaya çıkar. Yetkisiz temsilci tarafından yapılan ikame vekâlet sözleşmesinin geçerli olması mümkün değildir³⁶. Dolayısıyla müvekkil ile üçüncü kişi arasında herhangi bir sözleşme ilişkisi kurulması mümkün değildir. Ancak müvekkilin, askıda olan ikame vekâlet sözleşmesine makul bir süre içerisinde icazet vermesi mümkündür. Zira, müvekkilin sözleşmeye icazet vermesiyle, baştan itibaren ikame vekâlet sözleşmesi geçerli hale gelecek ve askı durumu ortadan kalkacaktır. Aksi durumda, diğer bir deyişle, müvekkilin sözleşmeye icazet vermemesi durumunda, müvekkil sözleşme ile hiçbir şekilde hukuken bağlı olmaz³⁷. Bununla birlikte, üçüncü kişinin kendisine yetkisiz temsilci tarafından tevdi edilen işi gerçekleştirmesi sonucunda vekâletsiz iş görme hükümlerinin uygulanması gündeme gelebilir³⁸.

33 Temsil kaynağına göre de iradi (rızaî)- kanuni temsil olmak üzere ikiye ayrılır. Burada söz konusu olan iradi temsildir. Bir kimsenin, diğer bir kimseye kendi adına ve hesabına hukuki muamele yapma yetkisini vermesine iradi temsil denir, bkz bu konu hakkında Akyol s.43-45; Tunçomağ s. 246; Esener s. 12 vd.

34 Akipek s. 124; Oğuzman/Öz s. 170 vd.

35 Müvekkil adına hukuki muameleyi yapan temsilci bu hususta yetkisi yoksa, yetkisiz temsilden söz edilir. Temsil yetkisinin bulunmaması, hiç verilmemiş olmasından, yapılan muamelenin mevcut bir temsil yetkisinin kapsamı dışında kalmasından veya evvelce mevcut bir yetkinin sona ermiş olmasından ileri gelebilir. Temsil yetkisi bulunmaksızın temsilcinin müvekkil adına yaptığı hukuki muamelenin hak ve borçlarının müvekkile ait olabilmesi için, müvekkilin bu muameleye icazet vermesi gerekir. Müvekkil icazet verinceye veya icazet vermeyeceği anlaşılınca kadar hukuki işlemin geçerliliği askıdadır (Sungurbey, Ayfer Kutlu: Yetkisiz Temsil, İstanbul 1988, s. 44 vd; Kılıçoğlu s.205 vd; Oğuzman/Öz s. 189; Eren s.411 vd; Akyol s.47).

36 Jaussi s. 26 .

37 İcazet verilmemesi halinde de sözleşme kesin olarak hükümsüz olur. İcazet verilmemesi sonucunda yetkisiz temsilci o sözleşmenin tarafı haline gelmez, ancak üçüncü kişinin hükümsüz hale gelem bu sözleşme nedeniyle uğradığı menfi zararı tazmin etmek borcu altına girer Eren s. 411 vd; Kılıçoğlu s. 206-207; Oğuzman/Öz s. 190-191.

38 “Vekilin müvekkili adına yaptığı sözleşmeyle yerine başkasını koymağa yetkisi yoksa, müvekkil böyle bir sözleşmeye icazet vermedikçe, vekilin yerine geçirmek istediği üçüncü kişiyle müvekkil arasında akdi bir ilişki vücut bulmaz; bu üçüncü kişi, kendisine tevdi edilen işi yaparsa, vekâletsiz iş gören sıfatını alır” (Tandoğan s. 462); Dalamanlı, Lütfi : Borçlar Kanunu Şerhi, Cilt II, Ankara 1972, s. 746; Akipek s. 125; Özkaya s. 472.

D- İKAME VEKÂLET SÖZLEŞMESİNİN HÜKÜMLERİ

I- VEKİLİN İŞ GÖRME BORCUNU BAŞKASINA YAPTIRMASI DURUMUNDA SORUMLULUĞU

İkame vekâlet sözleşmesi, asıl vekil tarafından müvekkilin temsilcisi sıfatıyla akdedilen bir sözleşmedir. İkame vekil ile müvekkil arasında kurulan sözleşme, vekâlet sözleşmesi niteliğindedir³⁹. Asıl vekilin, müvekkil tarafından kendisine verilen yetki çerçevesinde ikame vekâlet sözleşmesi yapması durumunda, bu sözleşme caiz olan ikame vekâlet olarak adlandırılır. Ayrıca, müvekkilin sonradan icazet vermesi ile de kurulan, fakat askıda olan sözleşmeyi geçerli hale getirir. Buna karşılık, asıl vekil yetkisi olmaksızın ikame vekâlet sözleşmesi yapacak olursa, bu sözleşme de caiz olmayan ikame vekâlet olarak adlandırılır⁴⁰.

1- CAİZ OLAN İKAME VEKÂLET

Yukarıda da belirttiğimiz üzere, asıl vekilin, müvekkil tarafından kendisine verilen yetki çerçevesinde ikame vekâlet sözleşmesi yapması durumunda, bu sözleşme caiz olan ikame vekâlet olarak adlandırılır.

818 sayılı eski Türk Borçlar Kanunu madde 391/II uyarınca, “*vekil başkasını tevkiye selahiyettar olduğu takdirde yalnız selahiyetini kullanırken ve talimat verirken tekayyüt ve ihtimam göstermekle mükelleftir*”. Bu hüküm 6098 sayılı yeni Türk Borçlar Kanunu madde 507/II’de şu şekildedir: “*Vekil başkasına vekâlet vermeye yetkili ise, sadece seçmede ve talimat vermede gerekli özeni göstermekle yükümlüdür*”. Aslında caiz olan ikame vekâlet bakımından, ilk vekâlet sözleşmesindeki asıl vekil, sözleşmenin tarafı değildir. Ancak kanun koyucu asıl vekilin sorumluluğunun bu hükümle devam edeceğini belirtmiştir. Erlüle’ye göre⁴¹, söz konusu hükmün mehaza uygun olarak, “*o (vekil), birini yerine iş görürme yetkisine sahipse, sadece alt vekili seçmedeki ve talimatlarını vermedeki özenden sorumludur*” (Bundesgesetz über das Obligationenrecht Artikel 399/II) şeklinde anlaşılması gerekir.

Burada hemen şu hususu belirtmek isteriz ki, taraflar (asıl vekil- müvekkil) bu durumun aksini kararlaştırabilir; diğer bir ifadeyle, asıl vekilin sorumluluğunu bertaraf eden bir sözleşme yapabilirler⁴². Fakat aksi yönde bir sözleşme

³⁹ Oser/Schönenberger s.1487; Akipek s. 126; Akıncı s.41.

⁴⁰ Oser/Schönenberger s.1487; Tandoğan s. 464.

⁴¹ Erlüle s. 263.

⁴² Akipek s. 126; Yavuz s. 645; “Öte yandan, vekilin yerine geçecek kimseyi seçmek ve ona talimat vermekten dahi sorumlu olmayacağına ilişkin bir şart sözleşmeye geçerli olarak

bulunmadığı takdirde, 818 sayılı eski Türk Borçlar Kanunu madde 391/II (6098 sayılı yeni Türk Borçlar Kanunu madde 507/II) hükmü, caiz olan ikame vekâlete uygulanacaktır. Buna göre, vekâlet sözleşmesinde vekilin kendi yerine geçen kişinin eylemlerinden sorumluluğu, seçmede ve talimat vermede özen eksikliğine hasredilerek sınırlandırılmış olmaktadır⁴³. Görüldüğü üzere, bu hallerde vekilin kendi yerine koyduğu kişinin eylemlerinden sorumluluğu, 818 sayılı eski Türk Borçlar Kanunu madde 100 (6098 sayılı yeni Türk Borçlar Kanunu madde 116) gereğince yardımcı kişilerin eylemlerinden sorumluluğuna oranla hafifletilmiştir. 818 sayılı eski Türk Borçlar Kanunu madde 391/II (6098 sayılı yeni Türk Borçlar Kanunu madde 507/II) ye göre, vekil yerine koyduğu kişiyi seçmede ve ona talimat vermede kusurlu olmadığını ispat ederek sorumluluktan kurtulabilir. Halbuki, 818 sayılı eski Türk Borçlar Kanunu madde 100 (6098 sayılı yeni Türk Borçlar Kanunu madde 116) böyle bir kurtuluş beyyinesi ileri sürme olanağı tanımamaktadır⁴⁴.

Böylece vekil, başkasını tevkile yetkili olduğu durumda, ancak yerine gerekli nitelikleri taşıyan bir kimseyi koymadığı veya ona eksik veya yanlış talimat verdiği takdirde kendisine düşen özen yükümlülüğünü gereği gibi yerine getirmemiş olur. Buna karşılık vekil, yerini alan kimseyi gözetim altında bulundurmak ve onu denetlemekle yükümlü değildir⁴⁵.

2- CAİZ OLMAYAN İKAME VEKÂLET

Asıl vekil yetkisi olmaksızın ikame vekâlet sözleşmesi yapacak olursa, bu sözleşme de caiz olmayan ikame vekâlet olarak adlandırılır. Caiz olmayan ikame vekâlet sözleşmesinin yapılması, caiz olan ikame vekâlet sözleşmesinin sonuçlarından farklıdır. Asıl vekilin yetkisi olmaksızın veya verilen yetki sınırlarını aşarak ikame vekâlet sözleşmesi yapması durumunda, öncelikle müvekkilin bu sözleşmeye icazet verip vermeyeceği makul bir süre beklenmelidir⁴⁶. İcazet verdiği takdirde, sözleşme müvekkil ile vekil arasında hüküm ve sonuçlarını

konulamaz; çünkü böyle bir şart, vekâletin niteliğiyle bağdaşmayacaktır" (Erlüle s. 264); Avukatlık sözleşmesine böyle bir şartın konulabileceğine ilişkin görüş için bkz Günergök, Özcan: Avukatlık Sözleşmesi, Ankara 2003, s. 184-186.

43 Yavuz s. 647; Bilge, Necip : Borçlar Hukuku, Özel Borç Münasebetleri, Ankara 1971, s. 294; Uygur, Turgut : Açıklamalı-İçtihatlı Borçlar Kanunu Sorumluluk ve Tazminat Hukuku, Cilt VII, Ankara 2003, s. 8543; Gümüş s.289.

44 Tandoğan s. 466; Erlüle s. 263; Akipek s. 126; Özkaya s. 473, 474.

45 Uygur s. 8543; Tandoğan s. 466; Erlüle s.263; Karşı görüş için bkz Berki, Şakir: Borçlar Hukuku Özel Hükümler, Ankara 1973, s. 164.

46 Usul ekonomisi de bunu gerektirir. Davanın çabuk, basit ve ucuz bir biçimde görülmesinde, tarafların olduğu kadar toplumun da yararı vardır (Kuru/Arslan/Yılmaz s. 364-366).

doğurmaya başlar. Fakat icazet vermezse, o ana kadar askıda olan sözleşme ile bağlı bulunan ikame vekil konumundaki üçüncü kişinin de bu sözleşme ile bağlılığı sona erer. Diğer bir deyişle, müvekkil ile üçüncü kişi arasında herhangi bir akdi ilişki doğmaz⁴⁷. Ancak yetkisiz olarak hareket eden asıl vekilin hem üçüncü kişiye hem de müvekkile karşı sorumluluğu söz konusu olacaktır. Asıl vekil, yetkisiz temsilci konumundadır. Zira, yetkisiz temsilci her ne kadar akdettiği sözleşmenin tarafı haline gelmese de, üçüncü kişinin hükümsüz olan bu sözleşme nedeniyle uğradığı zararları tazmin etme borcu altındadır⁴⁸.

Asıl vekilin, müvekkile karşı sorumluluğu ise 818 sayılı eski Türk Borçlar Kanunu madde 391/I (6098 sayılı yeni Türk Borçlar Kanunu madde 507/I) de düzenlenmiştir. 818 sayılı eski Türk Borçlar Kanunu madde 391/I'e göre, "*vekil selahiyeti haricinde başkasını tevkil ettikte onun fiilinden kendi yapmış gibi mesuldür.*" 6098 sayılı yeni Türk Borçlar Kanunu madde 507/I de eski hükümle aynı yöndedir: "*Vekil, yetkisi dışına çıkarak işi başkasına gördürdüğünde, onun fiilinden kendisi yapmış gibi sorumlu olur*". Bu hüküm gereğince, yetkisiz olarak ikame vekâlet sözleşmesi akdeden vekil, bu yaptığı işlemin doğabilecek tüm borçlarından kusuru olmasa bile sorumlu olur⁴⁹.

Vekil, kendi yerini alan kişinin davranışında kendisi bulunsaydı, bu davranışı özen ve sadakat borçlarına aykırı sayılacak idiyse, ondan doğan zararlardan sorumlu olacaktır. Vekilin yerine geçen kimse, bizzat vekilden beklenebilecek özeni göstermiş ve buna rağmen vekâletten istenilen sonuç ortaya çıkmamışsa, vekil başkasını yerine koyma hususunda yetkisi olmasa bile sorumlu tutulamayacaktır⁵⁰.

Ayrıca, vekilin yerine koyduğu kişi vekâletin yöneldiği sonucu meydana getirmişse, vekilin artık sorumluluğu söz konusu olmaz. Çünkü vekâletten doğan iş görme borcu gereği gibi ifa ile sona ermiştir ve müvekkilin böyle bir ifayı kabul etmemesi dürüstlük kuralına aykırı olur⁵¹. Bu durumda ikame vekil bakımından vekâletsiz iş görmeye ilişkin kurallar uygulanabilir. Zira iş görül-

47 Üçüncü kişi kendisine verilen işi, yetkisi olmaksızın yaparsa vekâletsiz iş gören sıfatını kazanır bkz. Özkaya s. 472; Tandoğan s. 462.

48 Akipek s. 127; Sungurbey s. 116 vd.

49 "Söz konusu hüküm bütün ikame hallerinde ister alt vekâlet ister ikame vekâleti olsun uygulanabilir. Başka bir deyişle, vekil yetkisi olmadığı halde, ister kendi adına ister müvekkil adına yaptığı bir sözleşme ile vekâletten doğan borçlarının ifası için yerine başkasını koymakla müvekkile arasındaki vekâlet sözleşmesine aykırı davranmış olacağından bunun bütün sonuçlarından bu arada yerine geçen kişinin eylemlerinden doğan zararlardan, tevkil ettiği kişinin kusuru olmasa dahi sorumlu olur" (Erlüle s. 262); Tandoğan s. 462; Uygur s. 8543; Yavuz s. 646-647; Akipek s. 127.

50 Tandoğan s. 465; Uygur s. 8543-8544; Yavuz s. 647; Erlüle s. 262.

51 Yavuz s. 647; Tandoğan s. 465; Erlüle s. 262; Akipek s. 128.

dükten sonra müvekkil, bu işe icazet verecek olursa, yine kendisi ile ikame vekil arasında vekâlet sözleşmesi hükümleri geçerli olacaktır⁵².

Vekilin 818 sayılı eski Türk Borçlar Kanunu madde 391/I (6098 sayılı yeni Türk Borçlar Kanunu madde 507/I) çerçevesinde sorumluluğunun gerçekleşmesi için, yerine geçen kişinin kusurlu olması şart değildir. Diğer taraftan 818 sayılı eski Türk Borçlar Kanunu madde 391/I (6098 sayılı yeni Türk Borçlar Kanunu madde 507/I), 818 sayılı eski Türk Borçlar Kanunu madde 96 (6098 sayılı yeni Türk Borçlar Kanunu madde 112) vd. hükümlerinin bir uygulama alanından ibarettir; bu hüküm, vekilin caiz olmayan şekilde iş görmeyi ikame vekile bıraktığı durumlarda uygulama alanı bulacaktır⁵³.

II- DOĞRUDAN TALEP HAKKININ İKAME VEKÂLET AÇISINDAN DURUMU

818 sayılı eski Türk Borçlar Kanunu madde 391/III (6098 sayılı yeni Türk Borçlar Kanunu madde 507/III) müvekkile, alt vekile karşı ileri sürebileceği bir doğrudan doğruya talep hakkı getirmektedir. Diğer bir ifadeyle, 818 sayılı eski Türk Borçlar Kanunu madde 391/III (6098 sayılı yeni Türk Borçlar Kanunu madde 507/III), müvekkile, kendi vekiline (asıl vekile) karşı sahip olduğu bütün hakları doğrudan alt vekile ileri sürebilme olanağını vermektedir. Maddeye göre, doğrudan talep hakkının “vekilin kendi yerine ikame ettiği şahsa” karşı ileri sürebileceği belirtilmiştir. Dolayısıyla, 818 sayılı eski Türk Borçlar Kanunu madde 391/III (6098 sayılı yeni Türk Borçlar Kanunu madde 507/III) ’ün uygulanabilmesi için, vekilin kendi yerine bir üçüncü kişiyi ikame etmesi, başka bir ifadeyle bir başkasını tevkil etmesi gerekir⁵⁴.

Aralarında hukuki ilişki bulunmayan taraflar arasında doğrudan talep hakkı, hukukumuzda sadece alt kira ve alt vekâlet için öngörülmüştür. Acaba 818 sayılı eski Türk Borçlar Kanunu madde 391/III (6098 sayılı yeni Türk Borçlar Kanunu madde 507/III) hükmünü ikame vekâlet için de uygulayabilir miyiz?

İkame vekâlet, daha önceden de vurgulandığı üzere, işin bir başkasına görürülmesinin bir türüdür. Ancak 818 sayılı eski Türk Borçlar Kanunu madde 391/III (6098 sayılı yeni Türk Borçlar Kanunu madde 507/III) ’ün ikame vekâlet bakımından uygulanması mümkün değildir⁵⁵. Çünkü ikame vekâlette, vekil,

⁵² Akipek s. 128.

⁵³ Erlüle s. 263; Gümüş s. 287-289.

⁵⁴ Akipek s. 195; Özkaya s. 473.

⁵⁵ Jaussi s.32 dpn 95 ; Akkanat, Halil: Taşeronluk (Alt Müteahhitlik) Sözleşmesi, İstanbul 2000, s. 244; Karahasan s. 1027; Akipek s. 196.

müvekkili adına yaptığı bir sözleşmeyle ikame vekili atamaktadır. Dolayısıyla ikame vekâlette, yapılan sözleşme ikame vekil ile asıl vekil arasında değil, ikame vekil ile müvekkil arasında hüküm ve sonuçlarını doğurmaktadır. Bu sebeple, müvekkilin başka bir korumaya ihtiyacı yoktur. Müvekkil, ikame vekil ile arasındaki mevcut sözleşmeye dayanarak, tüm hak ve borçları ondan talep edebilir. Müvekkilin zaten talep hakkı olduğu için, ayrıca bir doğrudan talep söz konusu olmasına gerek yoktur. Hatta asıl vekil ile ikame vekil arasında sözleşme ilişkisi bulunmadığından, asıl vekilin zaten ikame vekile karşı bir talep hakkı da söz konusu olamaz⁵⁶. Bu durum hem caiz olan ikame vekâlet hem caiz olmayan ikame vekâlet bakımından geçerlidir. Zira caiz olmayan ikame vekâlette, ikame vekâlete müvekkil sonradan da icazet vermediği takdirde yapılan sözleşme geçerlilik kazanmayacak ve ne ikame vekil ile asıl vekil ne de ikame vekil ile müvekkil arasında bir sözleşme doğacaktır. Dolayısıyla yine 818 sayılı eski Türk Borçlar Kanunu madde 391/III (6098 sayılı yeni Türk Borçlar Kanunu madde 507/III) hükmünün uygulanması mümkün değildir⁵⁷.

E- AVUKATLIK HUKUKU AÇISINDAN İKAME VEKÂLET KAVRAMININ DEĞERLENDİRİLMESİ

I- GENEL OLARAK TEVKİL VE YASAL DAYANAK

Avukat, üstlendiği işi kural olarak bizzat yapmakla yükümlüdür. Avukatlık Kanunu madde 171'e göre, avukat, üzerine aldığı işi kanun hükümleri ve yazılı sözleşme şartlarına göre sonuna kadar takip eder. Verilen vekâletnamede avukat başkasını tevkile yetkili kılınmış ise, yazılı sözleşmede aksine hüküm bulunmadıkça, işi başka bir avukat ile birlikte veya başka bir avukata vererek takip ettirebilir⁵⁸. Dolayısıyla, hukukumuzda, vekilin müvekkil için başka bir vekil tayin edebilmesi hususu, 818 sayılı eski Türk Borçlar Kanunu madde 390 ile madde 391 (6098 sayılı yeni Türk Borçlar Kanunu madde 506 ile madde 507)'de, Avu-

⁵⁶ Tandoğan s. 469; Akipek s. 196.

⁵⁷ Akipek s. 197; "Dosyadaki yazılara, kararın dayandığı delillere yasaya uygun gerektirici nedenlere ve özellikle delillerin takdirinde isabetsizlik bulunmamasına, davalının ikame vekil niteliğinin anlaşılmasına, satışı gerçekleştirip satıp parasını almasına, o nedenle davacı vekillik verene karşı sorumlu bulunmasına, eğer davacı, satım parasını bu davalıdan alamazsa, ilk vekil.... Özen ve sadakat borcuna aykırı davrandığı savı ile davacının ona karşı bir dava açabileceğine, işte böyle bir davada, ilk vekil ...borca aykırılığı olup oluşmadığı tartışma konusu yapılabileceğine göre yerinde olmayan bütün temyiz itirazlarının reddi gerekir" 13.HD 17.2.1981, 7202/7894 (Özkaya s. 483).

⁵⁸ "Vekilin başkasına vekâlet verebilmesi (başkasını tevkil edebilmesi), vekâletnamesinde özel bir başkasını tevkil yetkisinin mevcudiyeti halinde mümkündür" 13.HD 5.6.1992, 1902/5282 (Yargıtay Kararları Dergisi 1992/10 s. 1571-1574).

katlık Kanunu madde 56 ve madde 171'in ikinci fıkrasında düzenlenmiştir. Tevkil konusunda belirtilen bu hükümlerin incelenmesi sonucunda, aralarında bazı farklılıkların olduğu görülmektedir. Bu nedenle, avukatlık hukukundaki tevkili, borçlar hukukundakinden farklı olarak, ayrı bir başlık altında incelemeyi daha uygun bulduk.

Avukatlık Kanunu madde 171/II hükmü, 818 sayılı eski Türk Borçlar Kanunu madde 390 ile madde 391 (6098 sayılı yeni Türk Borçlar Kanunu madde 506 ile madde 507) karşısında özel bir düzenlemedir. Avukatlık Kanunu madde 171/II hükmü, genel anlamda vekil için düzenleme getiren 818 sayılı eski Borçlar Kanunu madde 390/ III (6098 sayılı yeni Türk Borçlar Kanunu madde 506/I) 'ün özel bir düzenlemesi niteliğinde olup, onunla uyum içindedir. Ancak, Avukatlık Kanunu madde 171/II fıkra hükmü, tevkili yalnızca vekâletnamede tevkil yetkisi bulunması hali ile sınırlamıştır⁵⁹. Avukatlık Kanunu madde 171/II, 818 sayılı eski Borçlar Kanunu madde 390/ III (6098 sayılı yeni Türk Borçlar Kanunu madde 506/I)'ün aksine, örf gereğince tevkile yetkili olma halini düzenlememiştir. 818 sayılı eski Borçlar Kanunu madde 390/ III (6098 sayılı yeni Türk Borçlar Kanunu madde 506/I)'deki, vekilin başkasını tevkile halin gereklerine göre zorunlu olması hali, Avukatlık Kanunu madde 171/II hükmü karşısında uygulama alanı bulmaz⁶⁰.

Tevkil konusunda bir başka düzenleme, Avukatlık Kanununu değiştiren, 2.5.2001 tarihli 4667/36 sayılı Kanun'da görülür. 4667 sayılı Avukatlık Kanunu'nda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanunu'nun 36. maddesiyle, 1136 sayılı Avukatlık Kanunu'nun 56. maddesine eklenen beşinci fıkra ile yeni bir hüküm getirilmiştir. İlgili hüküm şu şekildedir: "*Avukatlar veya avukatlık ortaklığı başkasını tevkil etme yetkisini haiz oldukları bütün vekâletnameleri kapsayacak şekilde bir başka avukata veya avukatlık ortaklığına vekâletname yerine geçen yetki belgesi verebilirler*". Avukatlık Ortaklığı Yönetmeliği madde 38 uyarınca da: "*Vekâletnamede tevkil yetkisi olması halinde ortaklık, ortakları ve çalışan avukatları dışında üçüncü bir avukata da yetki belgesi verebilirler*". Tevkil konusunda, 818 sayılı eski Türk Borçlar Kanunu madde 390 ile madde 391 (6098 sayılı yeni Türk Borçlar Kanunu madde 506 ile madde 507) ile Avukatlık Kanunu madde 56, madde 171 ve Avukatlık Ortaklığı Yönetmeliği m.38 hükümleri mevcuttur.

⁵⁹ Akcan, Recep: "Vekilin Başkasını Tevkil Etme Yetkisi" (Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 2001/3-4, s. 7-27) s. 10; Sungurtekin Özkan s. 192; Günergök s. 114.

⁶⁰ Tanrıver, Süha: Noterlik Açısından Vekalet (Temsil), 2.Bası., Ankara 2001, s. 29, 58; Akcan, s.10; Sungurtekin Özkan s.195.

II- TEVKİLİN HUKUKİ NİTELİĞİ

Avukatlık Kanunu madde 171/II uyarınca, avukata tevkil yetkisinin tanınmış olmasıyla, avukat kendi adına bir diğer avukatı vekil tayin edebilir veya müvekkil adına bunu yapabilir. Yine Avukatlık Kanunu madde 56 uyarınca, avukatlar ve avukatlık ortaklığı, kendi adlarına diğer bir avukat veya avukatlık ortaklığını vekil atayabilirler veya müvekkili adına bunu gerçekleştirebilirler. Yani, avukatın bir meslektaşını tevkili, alt vekâlet veya ikame vekâlet şeklinde olabilir. Asıl avukat, tevkil olunan avukata, kendi adına veya müvekkili adına şahsen yerine getirmesi gereken edimlerin tamamının veya bir kısmının ifa olunması işini bırakır. Bu şekilde, avukatın yerine davaya giren meslektaşı alt vekil veya ikame vekil konumundadır⁶¹. Ancak hemen şunu belirtmek isteriz ki, ülkemiz uygulamasında, avukatların genelde müvekkilleri adına yaptıkları sözleşme ile meslektaşlarını tevkil ettikleri dikkati çekmektedir. Diğer bir deyişle, daha çok ikame vekâlet şekli ile karşı karşıya kalınmaktadır⁶².

Ayrıca, Avukatlık Kanunu'nda işin tamamen başka bir avukata bırakılması hali düzenlenirken, alt vekil ile ikame vekil arasında ayrım yapılmamıştır. Aslında müvekkile karşı sahip olunan haklar bakımından bu ayrım çok önemlidir. Bununla birlikte, ikame vekil için, müvekkile karşı hak sahibi olup olmadığı tartışması da yersizdir. Asıl vekil, ikame vekille sözleşmeyi müvekkili adına yaptığından zaten müvekkil ile ikame vekil arasında hukuki ilişki kurulmaktadır ve ikame vekil müvekkile karşı doğrudan doğruya alacak hakkına sahiptir. Buna karşılık alt vekilin müvekkille hukuki ilişkiye girmesi söz konusu değildir. Avukatlık Kanunu'nda ise bu ayrım yapılmaksızın, esasen ikame vekilin sahip olduğu hak alt vekile de tanınmıştır. Alt vekil konumundaki avukat, tüm masraflarını ve ücretini asıl vekilden değil, doğrudan müvekkilden isteyecektir⁶³.

Avukatlık Kanunu alt vekil ile ikame vekil arasında ayrım yapmamasından dolayı, vekilin sorumluluğu Avukatlık Kanunu madde 171 çerçevesindedir. Dolayısıyla, Avukatlık Kanunu'nda tevkil olunan vekilin ikame vekil mi yoksa alt vekil mi olduğunun belirlenmesi, vekilin sorumluluğu açısından gereksizdir. Diğer bir ifadeyle alt vekâlette müvekkil ile tevkil olunan avukat arasında bir sözleşme bulunmamasına, vekâlet ilişkisinin avukat ile alt vekil arasında olmasına rağmen, Avukatlık Kanunu madde 171/III gereği müvekkil ister alt

61 Sungurtekin Özkan s. 196, 200; Sungurtekin Özkan, Meral: Avukatlık Mesleği Avukatın Hak ve Yükümlülükleri, 2.Bası, İzmir 1999, s. 329; Akcan s. 17.

62 Sungurtekin Özkan s. 196.

63 Tandoğan s. 478; Akipek s. 226; Sungurtekin Özkan s.200; Sungurtekin Özkan-Vekil s. 329; Günergök s. 116.

vekâlet, isterse ikame vekâlet söz konusu olsun kusuruyla bir zararın doğumuna sebep olması halinde doğrudan tevkil olunan avukatı dava etme hakkına haizdir⁶⁴. Alt vekile (veya ikame vekile) karşı dava açılması halinde, müvekkilin kendi vekilinin (tevkil edenin) alt vekilden talep edebileceği şeyler, vekilin alt vekilden isteyebilecekleri ile özdeştir. Müvekkilin alt vekilden talep edebileceği şeyler sadece vekâletin gereği gibi görülmemesinden dolayı tazminat istemiyle sınırlı değildir. Müvekkil, vekâletin gereği gibi ifasını istemek, alt vekile talimat vermek, alt vekilden hesap isteyebilmek haklarına haizdir⁶⁵. Dolayısıyla, başkasını tevkil eden avukat üstlendiği vekâlet görevini yerine getirmekle yükümlüdür. Ancak vekâletnamesinde tevkil yetkisi bulunmakta ve bu çerçevede bir meslektaşını tevkil etmektedir. Bu kişi, avukatın yerine geçen, alt vekil denilen (veya ikame vekil), bağımsız olarak hareket eden ve vekâlet işini yürütürken tevkil eden avukattan emir ve talimat almayan kişidir. Alt vekil konumundaki avukat, yardımcı kişi sayılsa bile (818 sayılı eski Türk Borçlar Kanunu madde 100; 5098 sayılı yeni Türk Borçlar Kanunu madde 116) tevkil eden avukatın 818 sayılı eski Türk Borçlar Kanunu madde 100 (5098 sayılı yeni Türk Borçlar Kanunu madde 116) gereği değil; Avukatlık Kanunu madde 171 çerçevesinde sorumluluğu söz konusu olur. Zira bu özel hükümdür⁶⁶. Buna göre, avukatın bir alt vekil (ikame vekil) atayarak işin görülmesini, bu suretle başka bir avukata bırakması halinde, bu avukatın (alt vekilin veya ikame vekilin) kusurundan dolayı müvekkile karşı, kusuru bulunan alt vekille birlikte sorumlu olur (Avukatlık Kanunu madde 171/III).

Avukatın hizmet sözleşmesine dayanarak maaş karşılığı avukat çalıştırması halinde, bu kişiye iş vermesinde alt vekâlet veya ikame vekâlet söz konusu olmaz. Burada işi yürüten avukat yardımcı şahıs sayılır ve yardımcı şahsın müvekkile verdiği zararlardan dolayı 818 sayılı eski Türk Borçlar Kanunu madde 100 (6098 sayılı yeni Türk Borçlar Kanunu madde 116) gereğince sorumlu olur⁶⁷.

Yukarıda da açıkladığımız üzere, avukatın bir başka meslektaşını tevkil etmesi durumunda, tevkil olunan avukatın fiillerinden dolayı sorumluluğu Avukatlık Kanunu madde 171/III hükmüne tabidir. Bir başka meslektaşını tevkil eden avukat, 818 sayılı eski Türk Borçlar Kanunu madde 391/II (6098 sayılı yeni Türk Borçlar Kanunu madde 507/II) ye dayanarak, tevkil yetkisini kullanırken veya talimat verirken özen gösterdiğini ispat etmek suretiyle kendisini

⁶⁴ Günergök s. 117.

⁶⁵ Tandoğan s. 474; Günergök s. 117; Sungurtekin Özkan s. 199.

⁶⁶ Sungurtekin Özkan-Vekil s. 327; Sungurtekin Özkan s.194; Günergök s. 115; Tanrıver s. 26 vd.

⁶⁷ Günergök s. 115; Sungurtekin Özkan s.195.

sorumluluktan kurtaramaz⁶⁸. Avukatlık Kanunu madde 171/III tevkil olunan meslektaşının kusurlarından ve meydana getirdikleri zararlardan dolayı avukatın müvekkile karşı hem şahsen, hem de müteselsilen sorumlu olacağını düzenlemiştir⁶⁹.

Avukatlık Kanununun getirdiği bu düzenlemeyle bir başkasını tevkil durumunda avukatın sorumluluğu adi vekile oranla ağırlaşmaktadır. Avukatın bir serbest meslek icra etmesi ve iş görme faaliyeti karşılığında bir ücret alması onun sorumluluğunun daha ağır olmasını haklı gösterir⁷⁰.

Tevkil yetkisi olmayan avukatın bir meslektaşını tevkil etmesi düşünülemez. Ancak ne suretle olursa olsun tevkil yetkisi olmadığı halde meslektaşını tevkil söz konusu olmuşsa, bu durum sözleşmeye aykırılık oluşturur ve o, bundan kaynaklanan zararı, tevkil olunan avukatın kusurlu olup olmadığına bakılmaksızın tazminatla yükümlü olur (818 sayılı eski Türk Borçlar Kanunu madde 96; 6098 sayılı yeni Türk Borçlar Kanunu madde 112). Zira, tevkil yetkisi olmamasına karşın, şahsen ifası gereken edimler için başkasını tevkil etmiş olması, başlı başına avukatlık sözleşmesinden kaynaklanan yükümlülüklerin ihlali demektir⁷¹.

Son olarak, tüzel kişiliği olan avukatlık ortaklıklarının⁷², alt vekâlet veya ikame vekâlet ilişkisi kurabilmelerine değinmekte yarar vardır. Zira, Avukatlık Kanunu madde 56/ V'e göre, *"Avukatlar veya avukatlık ortaklığı başkasını tevkil etme yetkisine haiz oldukları bütün vekâletnameleri kapsayacak şekilde bir başka avukata veya avukatlık ortaklığına vekâletname yerine geçen yetki belgesi verebilir. Bu yetki belgesi vekâletname hükmündedir"*. Görüldüğü üzere, bu maddeye göre bir avukatlık ortaklığı da alt vekil veya ikame vekil olabilecek

68 "Avukatlık Kanunu'nun 171. madde hükmü, 12. maddedeki işlerden biri sebebiyle önceden üstlenmiş olduğu vekâlet görevlerini başkasına devretmek zorunda kalmış olan avukat bakımından uygulama alanı bulmaz. Bu durumda, avukatın Avukatlık Kanunun 171.maddesine tabi olmayacağı belirtildiğine göre (m.171/III, son cümle), Borçlar Kanunun 391.maddesinin uygulama alanı bulacağı, yani II.fıkradaki kurtuluş beyyinesinden yararlanabileceği kabul edilebilir"(Sungurtekin Özkan s. 197).

69 **Sungurtekin Özkan-Vekil s. 430; Günergök s. 116.**

70 Avukatlığın kamusal yanının bulunması ve ruhsata tabi olan devlet garantili mesleklerden olmasının da bu ağır sorumluluğu haklı gösterdiği ifade edilmektedir (Sungurtekin Özkan-Vekil s. 116).

71 **Sungurtekin Özkan s. 199.**

72 Avukatlık ortaklığı 4667 sayılı Kanun ile Avukatlık Kanunu'nun 44. maddesinin B bendinde düzenlenerek mevzuatımıza girmiştir. Buna göre, avukatlık ortaklığı, aynı baroya kayıtlı birden çok avukatın Avukatlık Kanunu'na göre, mesleklerini yürütmek için oluşturdukları tüzel kişiliktir (Avukatlık Kanunu madde 44-B).

veya atayabilecektir. Zira, ortaklık iş veya davayı takip edecek avukatlara yetki belgesi verir. Avukatlık Ortaklığı Yönetmeliği madde 38'e göre vekâletnamenin ortaklık adına düzenleneceğini ve ortaklığın, iş ve davayı takip edecek ortak veya çalışan avukatlarına usulüne uygun olarak düzenlenmiş yetki belgesi vereceğini ilk fıkrasında tekrarladıktan sonra, ikinci fıkrasında, vekâletnamede tevkil yetkisi olması halinde ortaklığın, ortakları ve çalışan avukatlar dışında üçüncü bir avukata da yetki belgesi verebileceğini, bu halde ortaklığın yasa ve bu yönetmeliğe göre müteselsil sorumluluğunun devam edeceğini düzenlemiştir.

Ancak burada şu hususa dikkat edilmelidir: Avukatlık Kanunu madde 44/B-a 2 ile Avukatlık Ortaklığı Yönetmeliği madde 38 bir arada değerlendirildiğinde, avukatlık ortaklığına tevkil yetkisi verilmemiş olsa dahi, tüzel kişiliğin ortakları ve istihdam edilen avukatlarının kendilerine yetki belgesi verilmek suretiyle her zaman işin görülmesine katılabileceği, burada bir tevkilin söz konusu olmadığı anlaşılmaktadır⁷³. Ancak, avukatlık ortaklığının ortaklığın ortakları veya istihdam ettiği avukatlardan başka bir avukatı işin görülmesi faaliyetine dahil etmek istemesi durumunda, ortaklık adına düzenlenen vekâletnamede tevkil yetkisinin bulunması gerekir.

Avukatlık Kanunu sorumluluk hukuku açısından avukatlık ortaklığının, ortaklarının ve istihdam ettiği avukatların ortaklık ile ilgili her türlü işlem, eylem ve borçlarından dolayı bunlarla birlikte müştereken ve sınırsız sorumlu olduğunu düzenlemektedir (Avukatlık Kanunu madde 44/ B- a 4).

F- İKAME VEKÂLETİN SONA ERMESİ

Sona erme, vekâlet sözleşmesinin bir tasfiye ilişkisine dönüşmesi anlamına gelir. Sona erme sebeplerinden birinin ortaya çıkması halinde, bu andan itibaren vekâlet sözleşmesi bir tasfiye ilişkisi haline dönüşür⁷⁴.

Daha önceden de vurgulandığı üzere, ikame vekâlette vekil müvekkil adına ikame vekil ile sözleşme yaptığından, müvekkil ile ikame vekil arasında yeni bir vekâlet sözleşmesi kurulmaktadır. Dolayısıyla, vekâlet sözleşmesini sona erdiren sebepler, ikame vekâlet için de geçerlidir⁷⁵.

⁷³ Günergök s. 120; Şu halde, Örneğin (A) avukatlık ortaklığının yerine bir başka avukatlık ortaklığını veya (A) ortaklığının ortağı olmayan veya (A) ortaklığında iş sözleşmesi ile çalışmayan gerçek kişi avukatı koyması (ikame etmesi) halinde bir alt vekâlet veya ikame vekâlet ilişkisinin varlığından söz edilebilecektir.

⁷⁴ Hatemi, Hüseyin/Serozan, Rona/ Arpacı, Abdülkadir: Borçlar Hukuku Özel Bölüm, İstanbul 1992, s. 438-439; Akıncı s. 33.

⁷⁵ Akıncı s. 92, 135.

818 sayılı eski Türk Borçlar Kanunu madde 396 ve madde 397 (6098 sayılı yeni Türk Borçlar Kanunu madde 512 ve 513)'de, vekâlet sözleşmesini sona erdiren sebepler olarak, azil ve istifa, ölüm, ehliyetsizlik ve iflâs sayılmıştır. Bunlar vekâlete özgü sebeplerdir.

Özel sona erme sebepleri dışında, vekâlet sözleşmesini sona erdiren genel sebepler de vardır. Bunlar, çoğu kez diğer sözleşmelerde de sona erme sebebi olarak karşımıza çıkan ifa, ibra, alacaklı ve borçlu sıfatlarının birleşmesi, ifa imkânsızlığı, takas, zamanaşımı ve kararlaştırılan sürenin sona ermesidir⁷⁶.

Ancak burada hemen şunu belirtmek isteriz ki, ikame vekâlette ilk vekil, ikame vekil ile, müvekkil adına sözleşme yapmaktadır. Bu nedenle ikame vekil ile müvekkil arasında yeni bir sözleşme kurulur. İlk vekil, kendi adına yapmadığı için bu sözleşmenin tarafı değildir. Bu nedenle, müvekkilin ölümü, ehliyetsizliği ya da iflası halinde de adi vekâlette olduğu gibi kural olarak ikame vekâlet ilişkisi sona erer. İkame vekilin ölümü, ehliyetsizliği ya da iflası halinde de adi vekâlette olduğu gibi düşünmek gerekir⁷⁷.

Ayrıca, ikame vekâlette, vekillerle müvekkil arasında ayrı ayrı vekâlet sözleşmeleri kurulduğundan, bu sözleşmelerden birinin geri alma yoluyla sona erdirilmesi diğer sözleşmeyi etkilemez⁷⁸.

SONUÇ

Vekil, kural olarak sözleşme konusu işi bizzat kendisi ifa etmek zorundadır. Ancak bazı istisnai hallerde, kanun vekile üstlendiği iş görme edimini başkasına yaptırma imkânı vermektedir. İşte bu durumlarda vekilin işi başkasına gördürmesi ikame vekâlet ile de mümkündür. Buna göre, asıl vekilin, müvekkil adına yaptığı bir sözleşme ile vekâlet sözleşmesinden doğan borçların ifasını üçüncü bir kişiye bırakmasına ikame vekâlet denir.

İkame vekâlet sözleşmesi vekil ile üçüncü kişi arasında akdedilir. Ancak vekil bu sözleşmeyi ne kendi adına ne de kendi hesabına yapar. Bu sebeple

⁷⁶ Akıncı s. 34.

⁷⁷ "Ancak böyle bir durumda müvekkil ile ilk vekil arasındaki sözleşme devam eder. Çünkü müvekkil, ilk vekil ve ikame vekil ile ayrı ayrı sözleşme yapmıştır. Fakat müvekkilin iradesi her iki vekilin de beraber hareket etmesi yönündeyse bu ilişkiyi bir birlikte vekâlet ilişkisi olarak görmek ve birlikte vekillerden birinin ölümü, ehliyetsizliği ya da iflasında olduğu gibi, kural olarak her iki vekâlet sözleşmesinin de sona erdiğini kabul etmek gerekir" (Akıncı s. 92).

⁷⁸ Akıncı s. 95; Tandoğan s. 448; "Ancak doktrinde, vekilin kendisi yerine bir başkasını ikame etmesi halinde, ilk vekâletin sona ermesiyle birlikte, ikame vekâletin de kendiliğinden sona ereceği fikri ortaya atılmıştır" Oser/ Schonenberger s. 1502.

vekil ile ikame vekil arasında hiçbir şekilde bir vekâlet ilişkisi doğmaz ve bir vekâlet sözleşmesi kurulmaz. İkame vekâlet ile, asıl vekil, vekâlet sözleşmesi gereği yüklendiği işin görülmesi yükümlülüğünü, başka bir kişiye devretmektedir. Ancak burada dikkat edilmesi gereken husus, ikame vekâlet sözleşmesi ile müvekkil ve ikame vekil arasında bir vekâlet ilişkisi kurulmaktadır

Gerek ikame vekâlet gerekse de alt vekâlet, vekilin iş görme edimini başkasına gördürme türlerindendir. Ancak, bu iki kavram, aynı amaca hizmet etseler de, birbirlerinden çok farklı kavramlardır ve sonuçları bakımından da aralarında önemli farklılıklar bulunmaktadır. İkame vekâleti, alt vekâletten ayıran en önemli özellik, asıl vekilin kendi adına ve hesabına bir sözleşme yapmamasıdır. Yani, ikame vekâlet, vekil ile üçüncü kişi arasında akdedilir. Buna karşın, alt vekâlet, vekilin kendi adına ve hesabına yaptığı tamamen bağımsız bir sözleşmedir. Dolayısıyla alt vekâlet durumunda asıl vekâlet sözleşmesinin yanında, ondan tamamen bağımsız ve tarafları farklı ikinci bir sözleşme yer alır ve bu sözleşme de bir vekâlet sözleşmesi niteliğindedir.

Avukatlık Kanunu madde 171/II uyarınca, avukata tevkil yetkisinin tanınmış olmasıyla, avukat kendi adına bir diğer avukatı vekil tayin edebilir. Veya müvekkil adına bunu yapabilir. Yine Avukatlık Kanunu madde 56 uyarınca, avukatlar ve avukatlık ortaklığı, kendi adlarına diğer bir avukat veya avukatlık ortaklığını vekil atayabilirler veya müvekkili adına bunu gerçekleştirebilirler. Yani, avukatın bir meslektaşını tevkili, alt vekâlet veya ikame vekâlet şeklinde olabilir. Asıl avukat, tevkil olunan avukata, kendi adına veya müvekkili adına şahsen yerine getirmesi gereken edimlerin tamamının veya bir kısmının ifa olunması işini bırakır. Bu şekilde, avukatın yerine davaya giren meslektaşı alt vekil veya ikame vekil konumundadır. Ancak hemen şunu belirtmek isteriz ki, ülkemiz uygulamasında, avukatların genelde müvekkilleri adına yaptıkları sözleşme ile meslektaşlarını tevkil ettikleri dikkati çekmektedir. Diğer bir deyişle, daha çok ikame vekâlet şekli ile karşı karşıya kalınmaktadır. Ayrıca, Avukatlık Kanunu'nda işin tamamen başka bir avukata bırakılması hali düzenlenirken, alt vekil ile ikame vekil arasında da ayırım yapılmamıştır.

BİBLİYOGRAFYA*

AKCAN, Recep: "Vekilin Başkasını Tevkil Etme Yetkisi" (Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi 2001/3-4, s.7-27).

AKINCI, Şahin: Vekâlet Sözleşmesinin Sona Ermesi, Konya 2004.

AKİPEK, Şebnem: Alt Vekâlet, Ankara 2003.

AKKANAT, Halil: Taşeronluk (Alt Müteahhitlik) Sözleşmesi, İstanbul 2000.

AKYOL, Şener: Türk Medeni Hukukunda Temsil, İstanbul 2009.

ARAL, Fahrettin: Borçlar Hukuku Özel Borç İlişkileri, 4.Bası, Ankara 2008.

BERKİ, Şakir: Borçlar Hukuku Özel Hükümler, Ankara 1973.

FELLMANN, Walter: Berner Kommentar zum schweizerischen Privatrecht, Band IV, Der einfache Auftrag, Art. 394-406, Bern 1992.

BİLGE, Necip: Borçlar Hukuku, Özel Borç Münasebetleri, Ankara 1971.

DALAMANLI, Lütfi: Borçlar Kanunu Şerhi, Cilt II, Ankara 1972.

EREN, Fikret: Borçlar Hukuku, Genel Hükümler, 10.Bası., İstanbul 2008.

ERLÜLE, Fulya: "Alt Vekalet", Prof. Dr. Selahattin Sulhi Tekinay'ın Hatırasına Armağan, İstanbul 1999 s.259-270.

ESENER, Turhan: Mukayeseli ve Hususiyle Türk- İsviçre Borçlar Hukuku Bakımından Sâlahiyete Müstenit Temsil, Ankara 1961.

GÜMÜŞ, Mustafa Alper: Borçlar Hukuku Özel Hükümler, Cilt II, İstanbul 2010.

GÜNERGÖK, Özcan: Avukatlık Sözleşmesi, Ankara 2003.

HATEMİ, Hüseyin/SEROZAN, Rona/ ARPACI, Abdülkadir: Borçlar Hukuku Özel Bölüm, İstanbul 1992 (Hatemi/Serozan/Arpacı).

HONSELL, Heinrich/ VOGT, Nedim Peter: Basler Kommentar zum Schweizerischen Privatrecht, Obligationenrecht I, Art. 1-529, 3. Auflage, Basel-Genf-München 2003 (Honsell/Vogt).

* Bibliyografyada kısaltılmış şekilleri ayrıca gösterilmeyen eserler, metinde, yazarların soyadı ile belirtilmiştir. Aynı yazarın birden fazla eserine yollama yapılmışsa, kullanılan kısaltmalar, ilgili kaynağın yanında parantez içinde ayrıca gösterilmiştir.

- JAUSSI, Nelli:** Die Auftragssubstitution Nach Schweizerischem Obligationrecht, Zürich 1926.
- KARAHASAN, M.Reşit:** İnşaat, İmar, İhale Hukuku, Doktrin, Yargıtay-Danıştay-Sayıştay Kararları, İlgili Mevzuat, İstanbul 1997.
- KILIÇOĞLU, Ahmet:** Borçlar Hukuku Genel Hükümler, 13. Bası, Ankara 2010.
- KURU, Baki/ARSLAN, Ramazan/YILMAZ, Ejder:** Medenî Uşûl Hukuku Ders Kitabı, 21.Bası, Ankara 2010 (Kuru/Arslan/Yılmaz).
- OĞUZMAN, M.Kemal/ ÖZ, Turgut:** Borçlar Hukuku Genel Hükümler, 4.Bası, İstanbul 2005.
- OSER, Hugo / SCHÖNENBERGER, Wilhelm:** Zürcher Kommentar, Kommentar zum Schweizerischen Zivilgesetzbuch, Das Obligationrecht, 2.Teil (Halband), 2.Aufl, Zürich 1936 (Oser/Schönenberger).
- ÖZKAYA, Eraslan:** Vekalet Sözleşmesi ve Kötüye Kullanılması, 2.Bası, Ankara 2003.
- SUNGURBEY, Ayfer Kutlu:** Yetkisiz Temsil, İstanbul 1988.
- SUNGURTEKİN ÖZKAN, Meral:** Avukatlık Hukuku, İzmir 2006 (Sungurtekin Özkan).
- SUNGURTEKİN ÖZKAN, Meral:** Avukatlık Mesleği Avukatın Hak ve Yükümlülükleri, 2.Bası, İzmir 1999 (Sungurtekin Özkan-Vekil).
- TANDOĞAN, Haluk:** Borçlar Hukuku Özel Borç İlişkileri, Cilt II, 1989 Yılı Dördüncü Tıpkı Basım'dan Beşinci Tıpkı Basım, İstanbul 2010.
- TANRIVER, Süha:** Noterlik Açısından Vekalet (Temsil), 2.Bası., Ankara 2001.
- TUNÇOMAĞ, Kenan:** Borçlar Hukuku Genel, Cilt I, İstanbul 1969.
- UYGUR, Turgut:** Açıklamalı-İçtihatlı Borçlar Kanunu Sorumluluk ve Tazminat Hukuku, Cilt VII, Ankara 2003.
- Von Bühren, Bruno:** Schweizerisches Obligationenrecht, Besonderer Teil (Art. 184-551, Zürich 1972.
- Von Tuhr, Andreas:** (Çev: Cevat Edege) Borçlar Hukukunun Umumi Kısmı, Cilt I-II, Ankara 1983.

YAVUZ, Cevdet: Türk Borçlar Hukuku, Özel Hükümler, 7.Bası, İstanbul 2007 (Yavuz).

YAVUZ, Cevdet: Türk-İsviçre ve Fransız Medeni Hukuklarında Dolaylı Temsil, İstanbul 1983 (Yavuz-Dolaylı Temsil).

YILMAZ, Ejder: Hukuk Sözlüğü, 9.Bası, Ankara 2005.

ZEVKLİLER, Aydın/ GÖKYAYLA, Emre K.: Borçlar Hukuku Özel Borç İlişkileri, 11. Bası, Ankara 2010 (Zevkliler/Gökyayla).

DANIřMANLAR KURULU

Prof. Dr. Turhan ESENER, Kültür Üniversitesi
Prof. Dr. Metin KUTAL, İstanbul Üniversitesi
Prof. Dr. Nuri ÇELİK, İstanbul Ticaret Üniversitesi
Prof. Dr. Münir EKONOMİ, İstanbul Teknik Üniversitesi
Prof. Dr. nal NARMANLIOđLU, Yařar Üniversitesi
Prof. Dr. Devrim ULUCAN, Maltepe Üniversitesi
Prof. Dr. Ali Rıza OKUR, Yeditepe Üniversitesi
Prof. Dr. Savař TAřKENT, İstanbul Teknik Üniversitesi
Prof. Dr. A. Can TUNCAY, Bahçeřehir Üniversitesi
Prof. Dr. Nami AđAN, Atılım Üniversitesi
Prof. Dr. Fevzi řAHLANAN, İstanbul Üniversitesi
Prof. Dr. Murat DEMİRCİOğLU, Yıldız Teknik Üniversitesi
Prof. Dr. ner EYRENCİ, Dođuř Üniversitesi
Prof. Dr. Ali GÜZEL, Kadir Has Üniversitesi
Prof. Dr. Polat SOYER, Dokuz Eylül Üniversitesi
Prof. Dr. Mustafa AKKAYA, Ankara Üniversitesi

YAYIN KURULU

Doç. Dr. E. Murat ENGİN, Galatasaray Üniversitesi
Doç. Dr. Süleyman BAşTERZİ, Ankara Üniversitesi
Doç. Dr. Levent AKIN, Ankara Üniversitesi
Doç. Dr. Kübra Doğan YENİSEY, Bilgi Üniversitesi
Yard. Doç. Dr. M. Ali řUđLE, Ankara Üniversitesi
Yard. Doç. Dr. Gaye Burcu YILDIZ, Ankara Üniversitesi
Yard. Doç. Dr. Gaye BAYCIK, Ankara Üniversitesi
Av. Dr. Fatma BAşTERZİ, Ankara Barosu
Araş. Gör. O. Ersun CİVAN, Ankara Üniversitesi

ANKARA ÜNİVERSİTESİ HUKUK FAKÜLTESİ

PROF. DR.
SARPER SÜZEK'E
ARMAĞAN

III

Beta

Yayın No : 2588
Armağan Dizisi : 15

Ekim 2011 - İstanbul

ISBN 978 - 605 - 377 - 606 - 2 (Takım No)
ISBN 978 - 605 - 377 - 611 - 6 (Cilt III)

Editör
Doç. Dr. Süleyman BAŞTERZİ

"Prof. Dr. Sarper Süzek'e Armağan" Üniversitelerarası Kurulun belirlemiş olduğu hakemli dergi usulüne göre çıkarılmıştır. Gönderilen yazılar, ilk olarak yayın kurulunca bilimsel anlatım ve yazım kuralları yönünden incelenmiş; uygun bulunanlar hakem denetiminden geçirilmiştir. Hakem raporları doğrultusunda yayımlanan makaleler *"Hakem denetiminden geçmiştir"* ibareleriyle dipnotta belirtilmiştir.

"Bu Armağandaki makalelerde yer alan görüşlerin sorumluluğu yazarlarına aittir."

Copyright© Bu kitabın bu basısının Türkiye'deki yayın hakları BETA Basım Yayım Dağıtım A.Ş.'ye aittir. Her hakkı saklıdır. Hiçbir bölümü ve paragrafı kısmen veya tamamen ya da özet halinde, fotokopi, faksimile veya başka herhangi bir şekilde çoğaltılamaz, dağıtılamaz. Normal ölçüyü aşan iktibaslar yapılamaz. Normal ve kanunî iktibaslarda kaynak gösterilmesi zorunludur.

Dizgi : Beta Basım A.Ş.
Baskı-Cilt : Kahraman Neşriyat Ofset San. Tic. Ltd. Şti. (Sertifika No: 12084)
Yüzyıl Mah. Matbaacılar Cad. Atahan No: 34 K: 4
Bağcılar/İstanbul (0-212) 629 00 01
Kapak Tasarım : Gülgonca Çarpık

Beta BASIM YAYIM DAĞITIM A.Ş.
Narlıbahçe Sokak Damga Binası No: 11
Cağaloğlu - İSTANBUL
Tel : (0-212) 511 54 32 - 519 01 77
Fax: (0-212) 511 36 50
www.betayayincilik.com